

Кравчук О.В.

викладач кафедри методики

початкового навчання,

Уманський державний педагогічний

університет імені Павла Тичини

**ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ
ДО ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ З КУРСУ «Я І УКРАЇНА»**

У статті висвітлюється проблема підготовки студентів до впровадження сучасних інформаційних технологій на уроках

This article describes the problem of students' training to use modern technologies of information at the lessons

Пріоритетним завданням держави є модернізація освіти на основі комп'ютеризації та інформатизації навчального процесу. Тому актуальним є завдання формування готовності майбутнього вчителя до впровадження сучасних освітніх технологій.

Проблема підготовки вчителів початкових класів, які навчатимуть дітей у новому тисячолітті, не може бути вирішена без стійких навичок роботи з комп'ютерною технікою, вмінь і навичок застосувати нові інформаційні технології у навчальному процесі. Вирішення цієї проблеми зумовлює здійснення аналізу підготовки майбутніх вчителів початкових класів до впровадження комп'ютерно-інформаційних засобів.

Навчальний процес педагогічних вищих навчальних закладів слід будувати таким чином, щоб навчити майбутніх учителів берегти здоров'я при використанні комп'ютерних технологій у процесі вивчення курсу «Я і Україна». Застосовуючи комп'ютерні на уроках у початковій школі необхідно дотримуватися принципу валеології «не нашкодь».

Важливе місце у навчанні учнів займає особистість вчителя. «Тільки особистість, – писав класик вітчизняної педагогіки К. Ушинський, – може впливати на розвиток і визначення особистості, тільки характером можна формувати характер». Проте в педагогічних вищих навчальних закладах майбутніх вчителів-початківців майже не готують до впровадження комп'ютерних навчальних програм на уроках і в цьому вони не можуть стати взірцем для наслідування учнями.

Через недостатню розробленість в теорії і відсутність у змісті професійної підготовки вчителів-початківців поняття комп'ютерна грамотність не стала пріоритетним для учнів у виборі способу життя. У наших школах спостерігається низький рівень підготовки до застосування інформаційних технологій.

Початкова школа на сьогодні є найслабшою ланкою у проблемі використання нових інформаційних технологій на уроках. Для учнів початкових класів комп'ютер це не лише іграшка, а серйозна машина, за допомогою якої дитина удосконалює і здобуває знання, це – необхідний елемент предметного середовища. Комп'ютер у молодшій школі збагачує знання учнів, розвиває пам'ять, мислення.

Сучасний майбутній вчитель-початківець повинен донести всі переваги НІТ, застосовувати їх у навчальній роботі з учнями. З метою формування інформаційних вмінь, що визначають теоретичну і практичну готовність майбутнього вчителями до використання інноваційних методик та комп'ютерних технологій в навчальному процесі необхідно впровадження спеціальних лабораторних, практичних занять, на педагогічних факультетах безпосередньо в процес підготовки студентів.

Залучення студентів до такого роду активності сприятиме покращенню, підвищенню загальнофахового рівня випускників, тому що інформаційні та комп'ютерні технології у навчальному процесі підвищують і стимулюють інтерес до програмного забезпечення, активізують розумову діяльність.

Однією з проблем реалізації підготовки майбутніх вчителів до застосування НІТ є відсутність методичного забезпечення, спеціально розроблених навчально інформаційних посібників, лабораторних практикумів, на яких студенти мали б отримувати знання з використанням комп'ютерних технологій.

Але вже розроблена і реалізується концепція багаторівневої підготовки

педагога до застосування інформаційних технологій навчання в професійній педагогічній діяльності. Слід розрізняти кілька рівнів такої підготовки [2, 253-254]:

- перший рівень спрямований на формування загальних основ інформаційної культури, потрібний усім педагогам незалежно від фахової спрямованості та готовності до застосування комп'ютера в своїй професійній діяльності;
- другий рівень – підготовка педагогів, які будуть використовувати НІТ навчання у педагогічній практиці. Тут потрібно поглиблені знання з усіх аспектів використання інформаційних технологій навчання, зокрема про їхні види, форми й методи застосування, відповідні зміни в структурі діяльності педагога та ін.;
- третій рівень підготовки потрібний для тих фахівців, хто буде працювати над проектуванням і створенням програмних продуктів для навчального процесу, безпосередньо створювати сучасні інформаційні технології навчання.

Суттєвого значення у підготовці педагога до використання інформаційних технологій у навчальному процесі набувають відповідні засоби навчальної діяльності: навчальні програми, посібники, методичні рекомендації, довідкова література, наочні посібники, навчальні обладнання, технічні засоби навчання, тренажери, комп'ютерні навчальні програми, довідково-інформаційні системи для використання при підготовці до занять, при проведенні занять та їх аналізі, при організації самостійної роботи, контролю і самоконтролю тощо [2, 249].

Велике значення для удосконалення психолого-педагогічна підготовка вчителів початкових класів мала новаторська діяльність С.Т. Шацького (1878-1934 рр.). Учений збагатив загальнопедагогічну підготовку ідеями організації активної діяльності майбутніх вчителів. Він сформував такі вимоги до навчального процесу: забезпечувати оволодіння науково-теоретичними знаннями; засвоєння передового досвіду; озброєння студентів навичками організації навчальної і виховної роботи, здійснення трудового виховання.

В історії становлення і розвитку професійної підготовки вчителя виділяють 4 етапи.

Перший етап – донауковий, відповідає періоду історії стародавнього світу, розвитку найдавніших цивілізацій Сходу (Єгипет, Індія, Китай) та античної цивілізації (Стародавня Греція і Стародавній Рим). Нагромаджується емпіричний досвід виховання і навчання, розвиваються філософські вчення. Функцію вчителя виконують люди, які мають життєвий

досвід, певні знання й уміння.

Другий етап – просвітницький, відповідає історичному періоду середньовіччя. Антична культура поширюється і розвивається в країнах Західної Європи, де закладається фундамент сучасної світової цивілізації. Починається європеїзація всього світу. Формуються теоретичні концепції виховання і навчання, зароджується класична педагогіка (вчення Я.А. Коменського). Функцію вчителя виконують освічені люди (в Європі до кінця XI століття – це духовні особи, потім – світські вчителі), але вони ще не мають спеціальної педагогічної підготовки.

Третій етап – науково-методичний, відповідає періоду історії нового часу, підготовки і розвитку індустріальної цивілізації в Європі. На Заході формується новий тип людини з особливим ставленням до своєї ролі в суспільстві. Зароджується система спеціальної підготовки вчителя початкової школи, з'являються вчительські семінарії. Багато уваги приділяють вдосконаленню науково-методичної підготовки вчителя, оволодінню ним психолого-педагогічними знаннями. Учителі початкових класів на цьому етапі здобувають середню педагогічну освіту.

Четвертий етап – розвиток професійної підготовки вчителя початкової школи, період новітньої історії, в кінці якого почали виявлятися обриси нової цивілізації: країни Заходу продовжують утримувати лідерство в світовому суспільному житті, зокрема і в галузі освіти. Створюються системні концепції діяльності людини, а на їх основі теорії професійно-педагогічної підготовки вчителя [5, 71].

В сучасних умовах проблема підготовки вчительських кадрів є глобальною, хоч у різних країнах її розв'язують по-різному. Так в економічно розвинених державах світу питання ставлять здебільшого про підвищення якості професійної підготовки вчителя. У країнах Азії, Африки і Латинської Америки, що розвиваються, дбають насамперед про підготовку достатньої кількості викладачів хоча б для елементарної школи. Розв'язання проблеми підготовки педагогічних кадрів пов'язано з соціальними і національними відносинами й суперечностями, характерними для тієї чи іншої країни, а також з політичною та ідеологічною боротьбою в цих державах. Так, у країнах Заходу велику увагу приділяють модернізації суспільних відносин на соціальній і гуманістичній основі.

Останніми роками у педагогічній пресі широко обговорюються питання підвищення рівня знань у майбутніх вчителів-початківців, з

інформаційних технологій та впровадження їх на різних уроках, зокрема з курсу «Я і Україна». Проблемі вивчення різних підходів до формування комп'ютерної грамотності присвячено значну кількість кандидатських дисертацій. На думку деяких дослідників, невміння студентів учитися застосовувати комп'ютерну техніку пов'язане насамперед з відсутністю в них інструментарію для успішного подолання труднощів під час підготовки.

З досліджень В.П. Безпалька, М.В. Кларіна, Є.С. Полата, Г.К. Селівко та інших випливає, що в інформаційному суспільстві впровадження новітніх досягнень, акцентованих на самостійність у навчанні, неможливе без використання нових інформаційних технологій, які найбільш ефективно реалізують можливості для самоосвітньої діяльності. Це не дає змоги широко використовувати ці технології в процесі професійної підготовки майбутнього фахівця.

Значний внесок у розробку проблеми інтенсифікації навчально-виховного процесу вищої школи та проблеми оптимізації управління цим процесом зробили А.М. Алексюк, С.І. Архангельський, Ю.К. Бабанський, В.П. Безпалько, С.У. Гончаренко, Т.А. Ільїна, Н.В. Кузьміна, М.І. Нікандров, Н.Ф. Тализіна та ін. [1, 7].

Виникає необхідність залучення сучасної комп'ютерної техніки, програмних і методичних розробок до безпосереднього використання у навчально-виховному процесі. Цей напрям досліджень дістав назву «Інформаційні технології навчання», якому присвятили свої праці вчені В.Ю. Биков, В.М. Глушков, О.М. Довгялло, М.І. Жалдак, Ю.І. Машбиць, В.С. Михалевич, О.А. Мінцер, А.О. Стогній, М.І. Шкіль, В.В. Шкурба, М.Й. Ядренко та інші [1, 8].

Різноманітні аспекти професійної підготовки майбутнього вчителя досліджуються у працях українських науковців, таких як А.М. Алексюк, Н.М. Бібік, П.М. Воловик, І.А. Зязюн, О.С. Падалка, О.М. Пехота, П.І. Підласий, О.Я. Савченко, С.О. Сисоєва.

Не зважаючи на чисельні праці вчених дана проблема розроблена недостатньо. Відповідно до зазначеного вище, метою цієї статті є висвітлення підходів, аспектів підготовки студентів педагогічних факультетів до впровадження сучасних інформаційних технологій у нерозривному зв'язку з їх фаховою підготовкою та професійною діяльністю.

У майбутнього вчителя початкових класів мають бути сформовані знання, вміння та навички дослідницької діяльності, пошуку потрібної

інформації, систематизації знань, творчої діяльності. Специфіка професійної діяльності вчителя початкових класів вимагає постійно самоудосконалюватися для підтримки свого професійного рівня.

Професійно-педагогічна підготовка майбутнього вчителя до застосування інформаційних технологій – це процес навчання студентів з психолого-педагогічних дисциплін, у науково-дослідній і навчально-практичній роботі.

Удосконалення професійно-педагогічної підготовки вчителя-початківця до застосування інформаційних технологій на сучасному етапі розвитку нашої країни зумовлене насамперед високим рівнем розвитку педагогічної науки, а також суспільними процесами, які відбуваються в Україні.

Для розробки методики формування комп'ютерної грамотності студентів педагогічного факультету засобами інформаційних технологій необхідно розробити систему відповідних взаємозв'язаних навчальних прийомів, щоб сформувати ці знання. Безперечно, така система має спиратися на чітку схему рівнів сформованості комп'ютерної грамотності студента.

Робота з комп'ютером не є самоціллю в навчання. Оскільки комп'ютерні уроки повинні сприяти становленню стилю мислення, необхідного для життя в інформаційному суспільстві. Це велика робота для прояву творчих здібностей і для вчителів, методистів, викладачів, психологів, усіх, хто і вміє працювати з дітьми, хто розуміє сьогоденні інтереси і запити дітей, хто їх любить і віддає їм себе.

Зміст і форма комп'ютерної підготовки майбутніх фахівців потребують докорінної зміни. Педагогічні можливості сучасних комп'ютерів надзвичайно широкі.

Необхідний мінімум комп'ютерної підготовки майбутнього вчителя повинен передбачати вивчення двох основних блоків, а саме - основ роботи з операційними оболонками та з пакетом основних прикладних програм (текстові редактори, графічні редактори, електронні таблиці). Корисно також було б опанувати навичками роботи в локальних та міжнародних комп'ютерних мережах. І лише після опанування на належному рівні переліченими програмними продуктами можна ставити питання про впровадження в навчальний процес інформаційних технологій. За відсутності необхідного рівня комп'ютерної підготовки оволодіння на належному рівні

сучасними засобами обчислювальної техніки вимагає значних інтелектуальних зусиль і витрат робочого часу. Крім того, далеко не всі заклади освіти мають достатній для впровадження інформаційних технологій рівень апаратного та програмного забезпечення. Проте це явище тимчасове і не повинно стримувати розробку і практичну реалізацію інформаційних технологій навчання [4, 91-92].

Дослідження проблеми професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування інформаційних технологій навчання на сучасному етапі реформування національної системи освіти відповідає потребам педагогічної практики, вимогам сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Козлакова Г.О. Теоретичні і методичні основи застосування інформаційних технологій у вищій технічній освіті: Монографія. – К.: ІЗМН, 1997. – 180 с.
2. Основи нових інформаційних технологій навчання: Посібник для вчителів / Авт. кол.; За ред. Ю.І. Машбиця / Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України. – К.: ІЗМН, 1997. – 264 с.
3. Пехота О.М. Особистісно орієнтовані педагогічні технології: історія, теорія, організаційні вимоги // Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: Монографія (С.О. Сисоєва, А.М. Алексюк, П.М. Воловик, О.І. Кульчицька, Л.Є. Сигаєва, Я.В. Цехмістр та ін. / За ред. С.О. Сисоєвої. – К.: ВІПОЛ, 2001. – С. 54-76.
4. Подолянчук С. Персональний комп'ютер як засіб інтеграції у професійній підготовці // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 1999. – № 1. – С. 89-92.
5. Хомич Л.О. Професійно-педагогічна підготовка вчителя початкових класів. – К.: «Магістр-S», 1998. – 200 с.